

**JER
NISTE ČULI
SVE!**

zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

PETAK / 18.1.2019.
KONCERTNA DVORANA LISINSKI

In memoriam MILAN HORVAT

ANDREW GRAMS dirigent

GORAN FILIPEC klavir

MOZART / LISZT / BUSONI / MENDELSSOHN

CRVENI CIKLUS

JER NISTE ČULI SVE!

CRVENI CIKLUS

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

In memoriam MILAN HORVAT

ANDREW GRAMS dirigent

GORAN FILIPEC klavir

WOLFGANG AMADEUS MOZART

OTMICA IZ SARAJA, uvertira operi

6'

FRANZ LISZT

MAĐARSKA FANTAZIJA, S 123

15'

FRANZ LISZT / FERRUCCIO BUSONI

ŠPANJOLSKA RAPSODIJA, S 254

14'

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY

4. SIMFONIJA u A-duru, op. 90, *Talijanska*

27'

Allegro vivace

Andante con moto

Menuetto: Con moto moderato

Saltarello: Presto

In memoriam MILAN HORVAT

1. siječnja 2014. godine napustio nas je naš dragi Milčec, maestro koji je svojim djelovanjem kao dugogodišnji šef dirigent, direktor, doživotni počasni šef dirigent i veliki prijatelj našeg orkestra, zapisao najvažnije stranice 148.-godišnje povijesti Zagrebačke filharmonije. Maestro **Milan Horvat** svoje je veliko dirigentsko znanje, autoritet i ugled posvetio upravo izgradnji, usavršavanju, unaprjeđivanju i oplemenjivanju ne samo Zagrebačkih filharmoničara, nego cjelokupne hrvatske kulture, hrvatskog glazbenog života i njezinih kulturnih institucija.

Zagrebačka filharmonija od 2014., svake godine u siječnju organizira koncert njemu u čast. Ove, 2019. godine, koncertom In memoriam obilježit ćemo i stogodišnjicu rođenja ovog velikana hrvatske glazbe. Tog 28. srpnja 1919. godine u Pakracu rodio se veliki čovjek i istinski umjetnik koji je postigao i pozitivno obilježio toliko toga, koji je živio glazbu, ali je, u maniri velikih, svojim primjerom nadahnjivao i one s kojima je živio i radio.

Njemu u čast, i u sjećanje, istodobno slavimo ovih 100 godina jer svi mi koji smo ga gledali i slušali bili smo blagoslovljeni njegovom vitalnošću i dugim životom. Maestro Milan Horvat svoj zadnji nastup u Lisinskom s orkestrom Zagrebačke filharmonije imao je na pragu svojih devedesetih. Ovog petka, orkestar će svirati bez njega na pozornici, ali s njim u srcima.

ANDREW GRAMS dirigent

Američki dirigent **Andrew Grams** ističe se jedinstvenim spojem umjetničke energije, elana i tehničke jasnoće, a svoju reputaciju izgradio je na temelju dinamičnih dirigentskih izvedbi, sposobnosti povezivanja sa svojom publikom, kao i dugoročnim radom s orkestrima s kojima surađuje. Dobitnik je nagrade Dirigent godine za 2015. koju dodjeljuje Vijeće orkestara Illinois (Illinois Council of Orchestras). Ravnao je orkestrima diljem SAD-a, uključujući simfonijske orkestre Chicaga, Detroita, Washingtona, St. Louisa, Cincinnatija, Baltimorea, Philadelphije, Dallasa te Houstona.

Trenutačno već šestu sezonu obnaša na mjestu šefa dirigenta Simfonijskog orkestra iz Elgina, a vrlo brzo je - zbog karizmatičnih izvedbi, ali i svoje komunikativnosti, postao miljenik tamošnje publike. Ovu poziciju obnašat će sve do 2021. godine. Također, intenzivno je surađivao s brojnim drugim orkestrima, uključujući simfonijske orkestre Toronta, Montreala i Vancouvera, Francuski nacionalni orkestar, Beethovenhalle-orkestar

iz Bonna, Simfonijski orkestar BBC-a iz Londona, simfonijske orkestre Sydneyja, Melbournea i Adelaidea te Simfonijski orkestar Novog Zelanda.

Samo protekle sezone predvodio je Orkestar Koledža izvedbenih umjetnosti Sveučilišta Roosevelt u Chicagu, potom Simfonijski orkestar Barcelone, Filharmoniju iz Sacramenta, simfonijske orkestre Tulse, Santa Rose, Kalamazooa i Omahe, zatim Simfonijski orkestar Sveučilišta Sewanee, Rezidencijalni orkestar Den Haaga, baš kao i Newyorški balet u Balanchineovoj produkciji *Orašara*. Ove godine surađivat će s Filharmonijom iz Sacramenta, simfonijskim orkestrima Dallasa, Curtisa, Fort Wortha, Chicaga i Detroita, Zagrebačkom filharmonijom, orkestrima Amsterdamskog konzervatorija i Nacionalnog orkestralnog instituta pri Sveučilištu Maryland, Glazbenim festivalom Colorada i Ljetnim festivalom Simfonijskog orkestra Minnesote.

Rođen u Severnu, Maryland u SAD-u, glazbenu naobrazbu započeo je učeći violinu kao osmogodišnjak. Godine 1999. diplomirao je na Odsjeku za violinu pri Juilliardu, a 2003. stekao je diplomu dirigenta pri Glazbenom zavodu *Curtis* u klasi Otta-Wernera Muellera. Odabran je da ljeta 2003. provede studirajući s Davidom Zinmanom, Murryjem Sidlinom i Michaelom Sternom na Američkoj dirigentskoj akademiji u Aspenu, na kojoj se usavršavao i sljedeće godine. Od 2004. do 2007. bio je asistent dirigenta u Simfonijskom orkestru iz Clevelanda, gdje je radio pod vodstvom Franza Welsera-Mösta. Od tada je u nekoliko navrata surađivao s ovim orkestrom.

Kao vrstan violinist, bio je član Orkestra u Newyorškom baletu od 1998. do 2004. godine. Nastupao je i s brojnim drugim ansamblima, uključujući Komorni orkestar *Orpheus*, Orkestar Svetog Luke, Filharmoniju iz Brooklyna i Simfonijski orkestar New Jerseyja.

JER NISTE ČULI SVE!

GORAN FILIPEC klavir

Goran Filipec, laureat Društva *Liszt Ferenc* iz Budimpešte, koje mu je dodijelilo *Grand Prix du Disque* za album *Paganini Studies*, pripada glazbenicima koji u svakoj prilici osvajaju srca publike i međunarodne kritike. Ovaj suvereni glazbenik žestoke energije i profilirane umjetničke osobnosti, njeguje osobitu sklonost prema klasičnom i romantičnom repertoaru te djelima izraženog virtuozičeta.

Rođen u Rijeci, studirao je u Konzervatoriju u Moskvi, na Kraljevskom konzervatoriju u Den Haagu, na Visokoj glazbenoj školi u Kölnu te Visokoj školi za glazbenu umjetnost *Ino Mirković* u Lovranu, stekavši tako značajno međunarodno iskustvo osnaženo najvišim nagradama na brojnim međunarodnim natjecanjima (*Franz Liszt - Premio Mario Zanfi*, *Concurso de Parnassos*, *José Iturbi International Music Competition* i *Gabala International Piano Competition*). Studirao je s pedagozima kao što su Naum Grubert, Oxana Yablonskaya, Natalia Trull i Evgeny Zarafiants.

Doktorat glazbenog interpreta dovršio je 2018. na Sveučilištu Sorbonne i Pariškom nacionalnom konzervatoriju.

Debitirao je u Carnegie Hallu u New Yorku 2006. godine, a nastupa u prestižnim dvoranama u Europi, Sjedinjenim Američkim Državama, Latinskoj Americi i Japanu. Više puta bio je pozvan na festival *Contemporary Piano Faces* koji se održava u Marijinskom teatru u Sankt Peterburgu, a svirao je i na Festivalu *Progetto Martha Argerich* u Luganu, na poziv ove slavne argentinske pijanistice.

Ekskluzivno snima za izdavačku kuću Naxos. Primitkom *Grand Prix du Disque Franz Liszt* pridružio se uglednom nizu laureata kao što su Vladimir Horowitz, György Cziffra, Alfred Brendel, Claudio Arrau, Zoltán Kocsis i Maurizio Pollini.

WOLFGANG AMADEUS MOZART

OTMICA IZ SARAJA, uvertira operi

Nastala kao dio širega nacionalnog projekta cara Josipa II. - prosvijećenog apsolutista i velikog ljubitelja umjetnosti, o stvaranju opere na njemačkom jeziku, *Otmica iz saraja* prva je velika glazbeno-scenska uspješnica **Wolfganga Amadeusa Mozarta** (1756. - 1791.), prva opera koju je tada 24-godišnji skladatelj napisao po dolasku u Beč, a usto i simbol njegove osobne i umjetničke emancipacije, nakon što se 1781. najzad oslobodio tiranije svojega salzburškog poslodavca, nadbiskupa Colloreda.

Po nekima i skladatelj "tajni dnevnik" s likovima koji utjelovljuju stvarne osobe i događaje iz Mozartova života: operna heroina Konstanza Mozartovu zaručnicu Constanzu Weber (kojom će se Mozart oženiti samo tri tjedna po trijumfalnoj praznjoj *Otmici* u Beču), potom Belmonte samog Mozarta (koji odlazi u nepoznato kako bi pronašao svoju zaručnicu Konstanzu i oslobodio je iz zatočeništva), a Paša Selim autoritativni lik Mozartova oca Leopolda, kod kojega Mozart/Belmonte mora izboriti slobodu i pravo na

ljubav prema Constanzi, što će mu taj "dobrostivi Turčin" naposljetku i dozvoliti.

Glazbeno-scensko djelo skladano u formi Singspiela - opere na njemačkom jeziku s govorenim dijelovima, *Otmica* je ostvarenje u kojemu je Mozart daleko nadrastao taj u osnovi jednostavan, lakoglazbeni žanr, transponirajući ga na posve novu razinu umjetničke kreacije. Nastala u atmosferi prave stvaralačke euforije, ona "otkriva" Mozartovo oduševljenje novostečenom umjetničkom slobodom koje se u njemu stopilo s njegovim intimnim osjećajima prema Constanzi, o čemu najbolje svjedoči ulomak iz jednoga od brojnih pisama upućenih 1781. ocu Leopoldu u Salzburg: "... s najvećim entuzijazmom hitam do stola i s najvećim zadovoljstvom ostajem za njim još dugo skladati".

Ostvarenje koje je ostalo poznato i po tome što se uz njega veže znamenita anegdota o caru Josipu II., koju duhovito preuzima i Miloš Forman u svojem *Amadeusu*, koji je u noći praznjoj izrazio zadovoljstvo ostvarenjem, uz dodatni komentar kako bi djelo bilo još i bolje kada bi se iz njega izbacio "višak nota"; što, bilo istinito ili ne, ponajviše govori o "preplavljujućem" dojmu koji je slušatelj Mozartova doba mogao osjetiti u dodiru s *Otmicom*, dojmu koji je meo pred sobom sve s čim se bečka publika do toga trenutka imala priliku susresti. Na što je Mozart navodno odgovorio da je nota "taman koliko treba", a njemački bard Goethe kasnije zaključio: "Svi pokušaju koje smo učinili kako bismo izrazili dubinu stvari, postali su jalovi nakon pojave Mozarta. *Otmica iz saraja* nadišla ih je sve".

Po praznjoj 16. srpnja 1782. u bečkom Burgtheateru, *Otmica* je nastavila dinamični kazališni život po mnogim dijelovima Europe, potvrđujući se kao najuspješnija opera za Mozartova života. Skladana na libreto Gottlieba Stephaniea, upravitelja Narodnog Singspiela (operne trupe koju je 1778. godine car Josip II. dao osnovati s ciljem izvođenja upravo opera na njemačkom jeziku), napisana je prema ranijem predlošku Christoph Friedricha Bretznera za Singpiel *Belmonte i Constanza* Johanna Andréa.

Sam André navodno je ustvrdio kako su i libreto i glazba *Otmice* puno bolji od njegova i Bretznerova pokušaja, a uz Mozartov pristanak upravo je on skladao koncertni završetak uvertire (koja u samoj operi direktno prelazi u uvodnu Belmonteovu ariju).

Uvertira *Otmice* često se, pak, spominje kao primjer europske fascinacije Orijentom, takozvanih "turkerija" koje su sa slabljenjem osmanlijske prijetnje postale pravi *must have* 18. stoljeća. U izdašnoj uporabi udaraljki, međutim, danas ćemo teško prepoznati "alla turca" glazbeni arsenal janjičarske vojne glazbe kojim je Mozart želio dati egzotični štih tome uvodu, a koja je kroz stoljeća svojim prodornim zvukovljem utjerivala strah u kosti brojnim Europljanima. U udarcima trianglera, činela i bubnjeva današnji slušatelj prije će uočiti visoki sjaj Mozartova orkestra, a u njihovoj umješnoj uporabi nepresušno vrelo Mozartova skladateljskog genija.

JER NISTE ČULI SVE!

FRANZ LISZT

MAĐARSKA FANTAZIJA, S 123

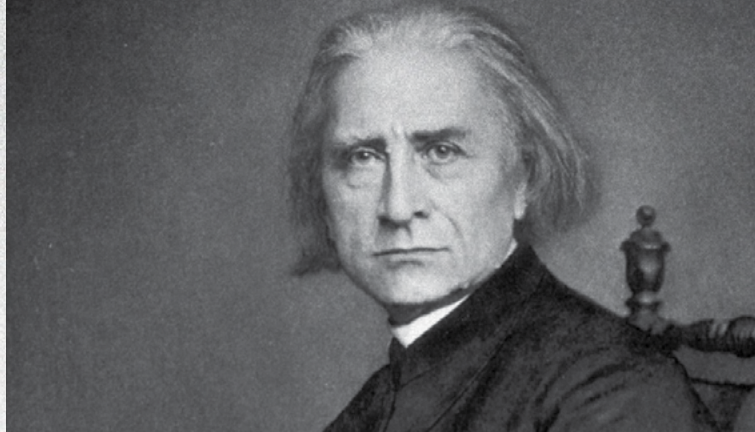
Potkraj 1839. **Franz Liszt** (1811. - 1886.) poduzeo je posjet rodnoj Mađarskoj, prvi od vremena djetinjstva. U tome trenutku uživao je ugled najpoznatijega živućeg Mađara, pa stoga ne čudi da ga je domovina, u borbi za neovisnost s Austrijom, dočekala kao nacionalnog heroja. U Mađarskoj se Liszt ponovno susreo s romskom i mađarskom folklornom glazbom; o posjetu romskom naselju i susretima s više prvoklasnih romskih sastava ostavio je živopisni putopis, a godine 1846. započeo je zbirku Mađarskih rapsodija, koja je nastajala u dva razdoblja: prvih petnaest kompozicija od 1846. do 1853., a preostalih pet od 1882. do 1885. godine.

Kako je poznato iz danas dostupnih izvora, Liszt je i sam u stanovitoj mjeri skupljao folklorne materijale. S druge strane, bio je istinski poklonik romske glazbe. Njegova odluka da ne pravi razliku između mađarske folklorne glazbe i popularne skladane glazbe njegova doba, koju su uvelike prihvatili romski muzičari, zasigurno nije u duhu suvremene etnomuzikologije; njegovi naponi da promovira glazbu svoje domovine s kojom je dolazio u dodir, bili su, međutim, plemeniti i iskreni.

U tome svjetlu treba promatrati i njegovu knjigu *Cigani i njihova glazba u Mađarskoj* (1859.), u kojoj je pokazao svoju veliku fascinaciju ovom glazbom, a koju je u stanovitoj mjeri moguće shvatiti i kao pripremu za vlastite kompozicije. Sve Rapsodije posvetio je istaknutim Mađarima, njegovim suvremenicima ili glazbenicima koju su zajedno s njim dijelili zanimanje za mađarsku glazbu (violinisti Joseph Joachim i Heinrich Wilhelm Ernst i dr.); četrnaestu, napisanu 1852. godine, posvetio je upravo velikom njemačkom pijanistu i dirigentu Hansu von Bülowu.

Večerašnja Fantazija na mađarsku narodnu pjesmu, poznatija kao Mađarska fantazija (S 123), nosi neizbježne poveznice upravo sa spomenutom, četrnaestom Mađarskom rapsodijom, iako je posrijedi djelo koje je nastalo ranije i razlikuje se od Rapsodije u mnogim pojedinostima. Ugledni britanski pijanist i stručnjak za Lisztov opus Leslie Howard ističe kako je glazbena građa Mađarske fantazije preuzeta iz djela označenih zajedničkom oznakom S 242 - Mađarske pjesme br. 10 i Mađarske rapsodije br. 21 - koja se najčešće navode pod mađarskim naslovima (*Magyar Dalok* i *Magyar Rapszódíák*) kako bi ih se razlikovalo od poznatijih Mađarskih rapsodija.

Godine 1851. mladi i nadareni pijanist Hans von Bülow stigao je u Weimar kako bi polazio znamenite satove klavira kod Franza Liszta (koji se u tome snažnom kulturnom središtu skrasio 1848. godine, zaključivši tako svoju, dotad neviđenu, karijeru pijanističkog virtuozja). Osamnaest mjeseci kasnije Liszt je zaključio kako je njegov dvadesettrogodišnji štićenik spreman za prvi javni nastup te ga je potaknuo da poduzme kratku koncertnu turneju od Beča, preko Pešte i Dresdena do Leipziga. Bečki debi nije prošao najbolje, ali se zato prvi peštanski nastup pokazao velikim uspjehom. 1. lipnja 1853. Bülow je stupio na pozornicu Mađarskoga narodnog kazališta te pod vodstvom Ferenc Erkelaa izveo Lisztovu Fantaziju na teme iz Beethovenovih *Ruševina Atene* za klavir i orkestar, izazvavši stojeće ovacije. Prema jednom Lisztovu pismu iz toga doba "deset puta zvali su ga pozornicu, a na kraju koncerta bio je primoran odsvirati u cijelosti još jedno vrlo dugačko djelo (večerašnju Fantaziju, op.a.)". Tako je upravo Mađarska fantazija, među ostalim, bila zaslužna za početak umjetničke karijere jednoga od najvećih glazbenih umjetnika 19. stoljeća.

FRANZ LISZT / FERRUCCIO BUSONI

ŠPANJOLSKA RAPSODIJA, S 254

I drugo večerašnje koncertantno ostvarenje nalazilo se na repertoaru Hansa von Bülowa, u izvornome obliku kao djelo za klavir solo koje je **Franz Liszt** ostvario 1863. godine, tijekom boravka u dominikanskom samostanu nedaleko Rima, u kojemu se, nakon niza burnih godina i brojnih životnih udaraca, pokušao skrasiti tijekom pet godina, želeći tako pronaći zaklonište u vjeri i vlastitim uspomenu.

Sjećajući se pijanističke karijere kojom je osvojio Europu, kako je prenio svojoj ranoj biografkinji Lini Ramann, Liszt se prisjetio i šestomjesečne turneje Pirinejskim poluotokom koju je poduzeo od listopada 1844. godine, kada se kroz sudjelovanja u brojnim privatnim soarejama i susrete s mnogim lokalnim

glazbenicima upoznao s nizom narodnih napjeva, uklapajući ih u vlastite kompozicije napisane već u to doba (koje po svemu sudeći, međutim, nije izvodio na vlastitim recitalima).

Glazbena *hispanofilija* "zarazila" je Europu 19. stoljeća, a brojni skladatelji nisu se uspjeli oduprijeti privlačnosti napjeva i ritmova začinjjenih "na španjolski način". Liszt očigledno nije bio izuzetak, a djelo na večerašnjem rasporedu, objavljeno 1867. godine, pokazat će se jednim od najpopularnijih ostvarenja već za njegova života.

Podnaslov izdanju - *Folies d'Espagne et Jota aragonesa*, otkrit će pritom i izvore nadahnuća: u znamenitoj španjolskoj baroknoj temi *La folia* (kojoj neće odoljeti niti brojni drugi skladatelji od Corellija do Rahmanjinova), koju slijedi ništa manje popularni španjolski ples *Jota* iz Aragona (koju ćemo naći i u djelima Saint-Saënsa, Ravela i Bizeta). Kao poticaj nastanku djela spominju se i višekratne izvedbe Glinkina *Briljantnog capriccia* (poznatog i kao *Prva španjolska uvertira*), kojima je 1850.-ih s dvorskim orkestrom u Weimaru ravnao Liszt, a koji se također temelji na spomenutoj aragonskoj joti.

Tridesetak godina kasnije, godine 1894. Španjolsku rapsodiju kao koncertantni komad za klavir i orkestar objavit će veliki talijansko-njemački pijanist i skladatelj Ferruccio Busoni (1866. - 1924.), cijenjen kao istaknuti stručnjak i veliki zagovornik Lisztova opusa. Obradu će posvetiti ruskome pijanistu Arthuru Friedheimu, jednom od Lisztovih najistaknutijih učenika.

Godine 1910. pojasnit će, pak, i razloge zbog kojih je pristupio takvoj transkripciji: "Pred više od sedamnaest godina kada je moj rani entuzijazam za Liszta još uvijek bio svjež, orkestrirao sam Španjolsku rapsodiju po uzoru na Lisztove transkripcije Schubertove *Wanderer-fantazije* i Weberove *Poloneze*... Španjolska rapsodija u izvorniku postavlja goleme zahtjeve pred svirača ne pružajući mu, međutim, mogućnost - bez obzira na sve njegove napore - da dosegne vrhunce djela na dostatno briljantan način. Te prepreke nalaze se u samoj kompoziciji, ograničenjima instrumenta, kao i ograničenoj izdržljivosti samog pijanista. Nadalje, nacionalni karakter djela zahtijeva tonska sjenčanja koja se mogu izvesti samo u orkestru.

Ovo preoblikovanje djela pružit će pijanistu veću mogućnost izražavanja osobnog pijanističkog stila".

Ugledni "Lisztolog" Leslie Howard upozorava, međutim, kako izvedba ipak zahtijeva "stanoviti elegantni odmak... Njezina je narav staložena i plemenita - pa čak je i coda označena s *non troppo allegro* - dok početni ukrasi, kolikogod dramatični, podsjećaju na zvukovni svijet u to doba skladane *Prve legende o svetom Franji: Propovijed sv. Franje Asiškoga pticama*".

"Varijacije na temu *La folia* formiraju passacagliu u cis-molu. Posljednja varijacija elegantno sklizne u D-dur za suptilni nastup *jote*, većim dijelom u visokom registru, koja će kasnije biti uvedena u velikoj reprizi, zauzimajući cjelokupnu klavijaturu, označena trostrukim *f*. Djelo zaključuje *La folia*, ovoga puta u D-duru", zaključuje Howard.

**JER
NISTE ČULI
SVE!**

FELIX MENDELSSOHN- BARTHOLDY

4. SIMFONIJA u A-duru, op. 90, *Talijanska*

Bio je svibanj, a godina 1830. kada se **Felix Mendelssohn-Bartholdy** (1809. - 1847.) otisnuo od obiteljskoga doma na ono što je nazvao "velikim putovanjem" Europom. Johann Wolfgang von Goethe predložio mu je ovaj pothvat (s kojeg se u Berlin vratio istom u lipnju 1832.) i rano na tome putovanju Mendelssohn ga je po posljednji puta posjetio u Weimaru (Goethe je preminuo u ožujku 1832. godine).

Tijekom dvogodišnjeg lutanja Europom, skladatelj je pohodio više njemačkih gradova, proputovao Italiju, susreo Chopina u Parizu te održao drugi od deset posjeta Londonu. Tijekom jedno-i-pol-godišnjeg putovanja Italijom posjetio je Veneciju, Rim, Napulj, Pompeje, Genovu i Milano; uživao je u tamošnjim krajobrazima i gradovima, boreći se između skladanja i lutanja, baš kao što je zabilježio u jednome od mnogobrojnih pisama, komentirajući zašto ne uspijeva dovršiti ranije začetu *Škotsku simfoniju*: "Najljepši dio

godine u Italiji vrijeme je od 15. travnja do 15. svibnja. Tko me može kriviti da se ne uspijevam vratiti maglama Škotske?"

Tijekom boravka u Italiji Mendelssohn je zamislio i započeo rad na *Talijanskoj simfoniji*; djelo je začeo u Rimu potkraj zime i u proljeće 1831. godine. Iz Rima je 20. prosinca 1830. pisao obitelji: "U novoj godini odlučio sam se vratiti instrumentalnoj glazbi, napisati više stvari za klavir i vjerojatno neku vrstu simfonije, jer dvije mi se takve već neko vrijeme vrte po glavi". Riječ je o ranije spomenutoj *Škotskoj* te o večerašnjoj, *Talijanskoj simfoniji* (naslovi djela potječu od samoga autora).

U Rimu je Mendelssohn ostao sve do Uskrsa 1831., a kada se napokon domogao Napulja potužio se sestri Rebeci na tamošnje loše vremenske prilike, dodavši: "Nastavim li u sadašnjem raspoloženju, dovršit ću u Italiji i *Talijansku simfoniju*, pa ću se u tom slučaju kući vratiti s pozamašnom prtljagom - mnogim plodovima ove zime".

Čini se da se vrijeme u Italiji ipak poboljšalo, kada je partituru Mendelssohn zaključio istom po povratku u Berlin - 13. ožujka 1833. godine. Skladba je praižvedena 13. svibnja u Londonu, u dvorani tamošnjega Filharmonijskog društva. Koncertu je, među ostalima, nazočio i virtuozni violinist Niccolò Paganini, koji je bio toliko oduševljen Mendelssohnovim tumačenjem Mozartova Klavirskog koncerta u d-molu, da mu je predložio zajedničku izvedbu svih Beethovenovih violinskih sonata - koja se, međutim, nije dogodila.

Iako je praižvedba polučila veliki uspjeh (drugi je stavak morao biti ponovljen), Mendelssohn je imao stanovitih dvojbi oko finala. Dvije je godine otkazivao objavljivanje djela, a završna verzija objavljena je tek nakon njegove smrti. Zbog toga je Simfonija dobila rednu oznaku četiri i oznaku opusa devedeset, iako je po redosljedu nastanka zapravo druga - jedna od najbriljantnijih skladateljevih ranih orkestralnih partitura.

Nadahnuti i energični prvi stavak razvija se u okviru jasne sonatne forme; njegova zanimljivost prva je repeticija koja se godinama smatrala čistim formalizmom, te je stoga često izostavljana iz izvedbe. Mnogi dirigenti danas poštuju ovu autorovu oznaku, otkrivajući tako čak dvadeset i tri takta prekrasnoga

dijaloga među drvenim puhačima na koje se nadovezuju gudači, a čiji glazbeni materijal ima izraženu ulogu u codi stavka.

Analitičari ističu velike podudarnosti drugoga, sporog stavka *Talijanske* s drugim stavkom Berliozova *Harolda u Italiji* (pisanog za već spomenutog Paganinija). Mendelssohnov je stavak vrlo vjerojatno nadahnut procesijom kojoj je autor svjedočio u Napulju (o čemu je pisao sestri Fanny); Berlioz je, pak, svojem stavku dodao programni naslov "Procesija hodočasnika koji pjevaju večernji himan". Prema Mendelssohnovu prijatelju Ignazu Moschelesu, tema je izvedena iz češke hodočasničke pjesme koju je Mendelssohn čuo u napuljskoj crkvenoj svečanosti.

Prema Mendelssohnovu pismu obitelji neposredno nakon dolaska u Rim, treći stavak ima nadahnuće u Goetheovoj humornoj pjesmi *Lilin zvjerinjak*. "Meni omiljeno djelo koje trenutačno studiram... želim napraviti scherzo za simfoniju iz njega". Goetheova pjesma govori o Lili (Goetheovoj velikoj ljubavi Anni Elisabeth Schönemann) u čijem čudesnom zvjerinjaku među ostalim obitava i iznimno patetični pripovjedač u pjesmi - veliki smeđi medvjed. Slijedom toga nadahnuća početni menuet jest pastoralni prikaz Lilina zvjerinjaka, a lovački trio slika medvjeda-naratora, zauvijek opčinjenog čarima njegove "tamničarke".

Posljednji stavak naslovljen je talijanskim narodnim plesom *saltarello* i jedini je u Simfoniji koji izravnije priziva talijanske folklorne izvore. Ipak, prije no konkretnim citatima, Simfonija u cjelini odiše i plijeni nadahnutim lirizmom, nesputanom energijom i osunčanom atmosferom Mediterana. Stoga ne čudi da je čak i poslovično hladni kontinentalac, znameniti bečki kritičar Eduard Hanslick, čuvši *Talijansku* očarano uzdahnuo: "Puna slatkog uzbuđenja, opijajućeg cvjetnog mirisa".

Priprema i realizacija tekstova
G.A.D. PRODUKCIJA
www.gad.hr

KONCERTI ZAGREBAČKE FILHARMONIJE

ZA MUZIČKU AKADEMIJU

U ZAGREBU

KONCERTNA DVORANA LISINSKI

UTORAK 22.1. 2019. / 19:30

IVAN JOSIP SKENDER dirigent

MARTA MEŠTROVIĆ oboa / BARBARA CVITANOVIĆ klavir

Kvartet saksofona: LUKA NORAC, NIKOLA SMETKO,

JAKOV VARAZIĆ, ANA KOVAČIĆ

MARKO GLOGOVIĆ violina

Bohuslav Martinu: Koncert za obou i orkestar, H. 353

Edvard Grieg: Koncert za klavir i orkestar u a-molu, op. 16

Petar Hendija: Četiri paralelna svemira za kvartet saksofona, timpane i gudački orkestar

Aram Hačaturjan: Koncert za violinu i orkestar u d-molu

PETAK 25.1. 2019. / 19:30

MATIJA FORTUNA dirigent

MARIJA VUKŠIĆ saksofon / EMANUEL PAVON violončelo

VERONIKA ČIKOVIĆ harfa / VEDRAN JANJANIN klavir

Henri Tomasi: Koncert za saksofon i orkestar

Bohuslav Martinu: Koncert za violončelo i orkestar

Claude Debussy: Danse sacrée et profane za harfu i gudače

George Gershwin: Koncert za klavir i orkestar u F-duru

Koncerti za Muzičku akademiju su na dar posjetiteljima.
Besplatne ulaznice za koncert preuzimaju se na blagajni
Zagrebačke filharmonije.

ZF ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

MUZIČKA
AKADEMIJA
ZAGREB

VIOLINE I. Sidonija Lebar, koncertna majstorica, Dunja Bontek**, Mario Bratković, Kornelija Balaž, Neven Manzoni, Ivan Finta, Alina Gubajdullina, Saša Borčić Reba, Lana Adamović, Odette Cavaliere, Davide Albanese, Saki Kodama, Martina Sačer Pavlin, Teodora Sucala Matei

VIOLINE II. Sho Akamatsu*, Val Bakrač**, Vera Kurova, Ivo Jukić, Tomislav Ištok, Josip Novosel, Krešimir Bratković, Vlatka Pecić Juranić, Iva Kralj, Sergii Vilchynskiy, Sandra Bingula Nožica, Branimir Vagroš

VIOLÉ Lucija Brnadić*, Krešimir Ferenčina**, Aleksandar Jakopanec, Pavla Kovač, Marko Otmačić, Asja Frank Perčić, Lovorka Abramović Šoljan, Igor Košutić, Maja Pinterić Šibl, Tvrtko Pavlin

VIOLONČELI Jasen Chelfi*, Vinko Rucner**, Miljenko Šajfar, Tajana Bešić, Dora Kuzmin Maković, Martina Pavlin, Oliver Đorđević

KONTRABASI Mimi Marjanović Gonski*, Antal Papp**, Borna Dejanović, Tihomir Novak, Franjo Zvonar, Dubravko Palanović

FLAUTE Renata Penezić*, Matea Škarić Janković

PICCOLO Dani Bošnjak

OBOE Branka Bošnjak*, Katarina Grubić

KLARINETI Davor Reba*, Rude Mimica

FAGOTI Ivica Gašparović, Matko Smolčić

ROGOVI Yevhen Churikov*, Zdravko Haubrih, Lenart Istenič, Nikola Jarko

TRUBE Tomica Rukljjić*, Luko Saulović

TROMBONI Mario Šincek*, Marin Rabadan, Goran Glavaš

TUBA Krunoslav Babić

TIMPANI Tomislav Kovačić*

UDARALJKE Leonardo Losciale, Renato Palatinuš

NADZORNIK ORKESTRA Davor Capković

* vođe dionica / ** zamjenici vođa dionica

**Zagrebačka filharmonija zadržava pravo izmjene programa.*

Grad Zagreb

PARTNERI U OFF CIKLUSU

MEDIJSKI PARTNERI

JutarnjiLIST **START**

VIJENAC

ZAGREB
moj grad

SPONZORI

CVIJEĆE Izabel

SLUŽBENO VOZILO

DRUŠTVO PRIJATELJA ZAGREBAČKE FILHARMONIJE

poziva članove Društva, i one koji će se učlaniti, na mjesečni susret u Hrvatskom glazbenom zavodu u **utorak, 5. veljače 2019.** u 19:30 sati.

Gošća večeri je prof. **SPOMENKA ŠTIMEC**, predsjednica Hrvatskog saveza esperantista - književnica, koja živi u kuriji u Hrvatskom zagorju u kojoj je živio **GEZA pl. MATAČIĆ**, s princezom LUISE-om.

Izdavač: Zagrebačka filharmonija

Za izdavača: Mirko Boch, ravnatelj

Urednik: Ivan Lozić

Korektura: Ana Marić

Oblikovanje i grafička priprema:

G.A.D. PRODUKCIJA d.o.o.

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

Cijena: 5 kuna

www.zgf.hr